

עין משפט

נר מצוה

ג א מ״י פ״ו מהלכות רועה הלכה יג סמג ענין עה:

ד ב ג ד ה ו מ״י שס הלכה י:

ה ז מ״י שס הלכה יג ולפטור ועי׳ כמ״מ:

ו ח מ״י שס הלכה יד:

ז ט מ״י שס הלכה י:

ח י מ״י שס הלכה יא:

ט ב מ״י שס הלכה יד ולפטור:

י ד מ״י שס הלכה יג ועיין כנסף משנה:

יא ב מ״י שס הלכה טו:

תורה אור השלם

(א) אוּ כָּבֵל אֶבֶן אֲשֶׁר יָמוּת בָּהּ בְּלֹא רְאוּת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמוּת וְהָיָה לֹא אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מִבְּקֶשׁ רָעוּתוֹ: [במדבר לה, כג]

(ב) וְהַקְרִיתֶם לָבָם עֲרִים עֲרֵי מִקְלָט תְּהִינֶינָה לָבָם וְגַם שְׂמֹנֶה רִצָּח מִבָּהּ נָפֶשׁ בִּשְׁנֵינָה: [במדבר לה, יא] לָבְנוּ יִשְׂרָאֵל וְלֹאֵר וְלַחֲוָשׁב בְּתוֹכָם תְּהִינֶינָה שֵׁשׁ הָעֲרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לָנוּם שְׂמֹנֶה כָּל מִבָּהּ נָפֶשׁ בִּשְׁנֵינָה: [במדבר לה, טו]

(ג) וְהָיָה דִּבְרֵי הַרִצָּח אֲשֶׁר יָנוּם שְׂמֹנֶה וְחֵי אֲשֶׁר יָבֵה אֶת רָעוּהוּ בְּכָלִי דַעַת וְהָיָה לֹא שֵׁנָא לוֹ מִתְּכַבֵּל שְׁלֵשָׁם: [דברים יג, ד]

(ד) וְאֵם בִּפְתָע בְּלֹא אִיבָה הִדְפָּה אוּ הִשְׁלִיךְ עָלָיו כָּל כְּלִי בְלֹא צִדָּקָה: [במדבר לה, כב] [ועי' תוס' סוּדָה אלא]

(ה) וְאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹהִים אָנֹכִי לִירוֹ וְשִׁמְתִּי לָךְ מִקּוֹם אֲשֶׁר יָנוּם שְׂמֹנֶה: [שמות כא, יג]

(ו) וְאֲשֶׁר יָבֵא אֶת רָעוּהוּ בְּיָעַר לְחֹטֵב עֲצִים וְנִדְרָהָת יָדוֹ בַּגִּזְיוֹ לְכָרֶת הָעֵץ וְנִשְׁל הַבְּרוֹץ מִן הָעֵץ וַיִּצָּא אֶת רָעוּהוּ וַיָּמוּת הוּא יָנוּם אֶל אֶחָת הָעֲרִים הָאֵלֶּה וְחֵי: [דברים יג, ה]

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

רבינו חננאל

עד זה הכלל כל שבדרך ירידתו גולה שלא בדרך ירידתו אינו גולה. מנא הני מילי. אמר שמואל דאמר קרא ויפל עליו וימות עד שיפיל עליו דרך נפילה: ת"ר בשגגה פרט למזיד. כלומר אינו גולה. אוקמה רבא דהאי מויד שאינו גולה באומר מותר להאומר מותר קרוב למזיד הוא ולא מיכפר ליה בגלות. אבל המזיד בר קטלא הוא. בבלי דעת אוקמה רבא פרט למתכוין להרוג בהמה והרג אדם לכותי והרג ישראל לנפלים והרג בן קיימא שאינו גולה: ת"ר אם בפתע פרט לקרן זוית ההוה ליה לעינוי. בלא איבה

פרט לשונא. כלומר הני לא סגי להו בגלות. הדפו שדחפו בגופו. או השליך עליו להביא ירידה שהיא צורך עלייה. בלא צדיה פרט למתכוין לצד זה והלכה לה לצד אחר. ואשר לא צדה פרט למתכוין לזרוק ב' אמות וזרק ד' אמות והיה שם אדם והכהו דלא מיכפר להו בגלות (א) ואשר יבא את רעהו ביער מה יער רשות לניזק ולמוזיק ליכנס שם אף כל שיש רשות לניזק ולמוזיק ליכנס שם דינו הכי. **בעא ר' אבהו מר' יוחנן** גילה כסולם ונשמטה שליבה מתחתיו ונפלה והרגה מהו. ופשט ליה דהיא ירידה צורך עלייה. ומותיב ליה הא דתנן כל שלא בדרך ירידתו אינו גולה מאי לאו כי האי גוונא. ופריך ליה לא לעולם כי האי גוונא גילה ומתניתין כעין קצב שהיה מקצב דתנו ביה ד' בבי. תני חדא לפניו חייב לאחריו פטור כו' ופרקינן לא קשיא. פי' דרך המקצב להעלות הקופיץ מלפניו ולהורידו לאחריו ואח"כ מחזירו ומעלהו מאחריו ומורידו לפניו ומכה בבהמה הא דתני לפניו חייב לאחריו פטור דרך ירידה לפניו חייב. פי' בעת שמחזיר הקופיץ מאחריו להכות על הבהמה כדי לנתחה שזו היא ירידה ממש ובירידה שלאחריו בתחוות הקופיץ שהיא כעין עלייה פטור. והא דתניא לאחריו חייב לפניו פטור שהוא דרך עלייה לאחריו חייב שהוא דרך ירידה (ב) (ופירשנותו) [ופירשנותו] בתלמוד ארץ ישראל. א"ר ינאי טבח שהיה מקצב והכה בין מלמעלה בין מלמטה גולה ואיתא כדמר בר רב הונא (ג) טבח שהיה מקצב והכה לפניו למטה גולה. מלמעלה אינו גולה. לאחריו למעלה גולה. למטה אינו גולה. והא דתני בין לפניו ושל אחרי. והא דתניא בין לפניו בין לאחריו פטור בלעליה שלפניו ושל אחרי כאשר כבר פירשנו. [המשך בדף ה.]

חשק שלמה על ר"ה (א) וכן פי' ר"ח צנ"ק דף כ"ו ע"כ הוצא צמדושי' הכשנ"א ונשיטה מקוננת שם: (ב) וכן נראה מנפסק הרמזנ"ס ה' רועה פ"ו ה"ג כפיוט ר"ח דלא כרש"י: (ג) צירושלמי איתא כ"י דמר רב הונא:

ז:

אלו הן הגולין

פרק שני

מכות

גב' אמר רבא^[א] גרסינן ולא גרסינן אלא: **באומר מותר**. סבור שמותר להרוג את ישראל וזהו מויד שלו: **אנום הוא**. והיאך הוא קורוהו מויד: **בפתע פרט** פָּקֶדֶן זוית. שלשון פתע הוא צסמוך כדמתרגמי' בתכף פרט לקרן זוית אס היה זה יונא ממצוי זה

ונכנס לזה לפנות לימין או לשמאל וסכינזו צידו וזה צא כנגדו צקן זוית ולא ראהו והרגו: **שדחפו בגופו**. צלל מתכוין: **להביא ירידה** **שהיא צורך עליה**. כגון הרועה להריס ידו צנח וגרזן צידו ומשפיל תחלה את גופו ושומה לפניו כדי להריס צנח וצהשפלתו הרג דלא תימא הואיל וזורך עליה היא פטור מגלות דהא כתיב ויפל: **בלא צדיה**. לשון צידוד שלא נתכוין ללדד ללד שני: ואשר לא צדה. שלא נתכוין לזרוק צדו וצסמוך לו אלא למקום שזרק אבל לא היה יודע שיש שם אדם: **פרט למתכוין** פֶּזֶרוֹק שתיים וזרק ארבע. א' וכן לזרוק ארבע וזרק שמונה: אף כל שיש פֶּזֶר רשות פֶּזֶרוֹק כו'. ינאה חנר של צעל הצית: **עליה היא או ירידה היא**. צתר ידיה אזלינן והוא היה עסוק צעליה או צתר שלצה אזלינן והעולה עליה היה דוחקה ומשפילה כלפי מטה: **בבר נגעת כו'**. הרי נגעת כלן צירידה שהיא לורך עליה והא רצינן לה לעיל לחיובא: פֶּצֶנוּ חייב. הרג לפניו חייב: ה"ג **כאן בירידה שלפניו ועליה שלאחריו כאן בירידה שלפניו ושל אחרייו כאן בעליה שלפניו ולאחריו**. כל דרך עליה פטור וכל דרך ירידה חייב הלכך הא דתניא לפניו חייב לאחריו פטור צירידה שלפניו ועליה של לאחריו השפיל ורועו כדי להריס צנח והריס (ה) מכח לפניו צהשפלתו חייב הרג צעליתו לאחריו פטור והא דתניא לאחריו חייב לפניו פטור צעליה שלפניו וירידה שלאחריו כגון המריס ידו צנח עד שהשפילו דרך אחריו ממעל לכתפיו וחזר והגצינן להכות לפניו הרג צהשפלתו דרך אחריו חייב הרג צהגצתו פטור והא דתניא צין לפניו וצין לאחריו חייב צירידה שלפניו או שלאחריו והא דתניא צין לפניו צין לאחריו פטור צעליה שלפניו ושל אחריו כאן בעליה שלפניו ושל אחריו

לימא כתנאי היה עולה בסולם ונשמט השליבה^[א] יוחנן היה עולה בסולם ונשמט השליבה^[א] מתחתיו ונפלה והרגה מהו כי האי גוונא עליה היא או ירידה היא א"ל יכבר נגעת בירידה שהיא צורך עליה איתיביה זה הכלל כל שבדרך ירידתו גולה שלא בדרך ירידתו אינו גולה שלא בדרך ירידתו לאיתויי מאי לאו לאיתויי כה"ג וליטעמך כל שבדרך ירידתו לאיתויי מאי אלא לאיתויי קצב הכא נמי לאיתויי קצב דתניא קצב שהיה מקצב תנא חדא לפניו חייב לאחריו פטור ותניא אידך לאחריו חייב לפניו פטור ותניא אידך בין לפניו בין לאחריו חייב ותניא אידך בין לפניו בין לאחריו פטור ולא קשיא פֶּזֶר כאן בירידה שלפניו ועליה שלאחריו כאן בעליה שלפניו וירידה שלאחריו כאן בירידה שלפניו ושל אחריו כאן בעליה שלפניו ושל אחריו **לימא כתנאי** היה עולה בסולם ונשמטה שליבה מתני חייב ותניא אידך פטור מאי לאו בהא קאמיפלגי דמר סבר ירידה היא לא דכ"ע עליה היא ולא קשיא כאן לניזוקין כאן לגלות איבעית אימא הא והא ואלו לא קשיא הא דאתליע הא דלא אתליע ואיבעית אימא הא והא דלא אתליע ולא קשיא הא דמיהדק והא דלא מיהדק: **מתני'**^[א] נשמט הברזל מקתו והרג רבי אומר אינו גולה וחכמים אומרים גולה מן העץ המתבקע רבי אומר גולה וחכמים אומרים פֶּאיִנו גולה: **גב' תניא** אמר להם רבי לחכמים וכי נאמר^[א] ונשל הברזל מעצו והלא לא נאמר אלא מן העץ ועוד נאמר עץ למטה ונאמר עץ למעלה מה עץ האמור למעלה מן העץ המתבקע אף עץ האמור למטה מן העץ המתבקע אמר רב חייא בר אשי אמר רב ושניהם מקרא אחד דרשו ונשל הברזל מן העץ רבי סבר יש אם למסורת ונישל^[א] כתיב ורבנן סברי יש אם למקרא ונשל קרינן ורבי יש אם למסורת סבירא ליה והאמר

עץ למטה. ונשל הצרזל מן העץ: ונאמר **עץ למעלה**. לכרות העץ: יש אם למסורת. כמה שנמסרה כתב של מיצה למשה אנו נריכין לדורשה ולא לפי המקרא כשאתה קורא ונשל אתה מוסיף הצרה של אל"ף או של ה"א צין נו"ן לשי"ן ולפי המסורת ונישל כתיב ופירושו נישל שהשיל הצרזל מן העץ המתצקע ומנא את רעהו ורצנן סברי יש אם למקרא ונשל קרינן לשון פעל הצרזל עצמו נשל מעל עזו: **הא** קיסם וניתו למרחוק והרג: **גב' נאמר** ויחנן היה עולה בסולם ונשמטה שליבה מתחתיו ונפלה והרגה מהו. ופשט ליה דהיא ירידה צורך עלייה. ומותיב ליה הא דתנן כל שלא בדרך ירידתו אינו גולה מאי לאו כי האי גוונא. ופריך ליה לא לעולם כי האי גוונא גילה ומתניתין כעין קצב שהיה מקצב דתנו ביה ד' בבי. תני חדא לפניו חייב לאחריו פטור כו' ופרקינן לא קשיא. פי' דרך המקצב להעלות הקופיץ מלפניו ולהורידו לאחריו ואח"כ מחזירו ומעלהו מאחריו ומורידו לפניו ומכה בבהמה הא דתני לפניו חייב לאחריו פטור דרך ירידה לפניו חייב. פי' בעת שמחזיר הקופיץ מאחריו להכות על הבהמה כדי לנתחה שזו היא ירידה ממש ובירידה שלאחריו בתחוות הקופיץ שהיא כעין עלייה פטור. והא דתניא לאחריו חייב לפניו פטור שהוא דרך עלייה לאחריו חייב שהוא דרך ירידה (ב) (ופירשנותו) [ופירשנותו] בתלמוד ארץ ישראל. א"ר ינאי טבח שהיה מקצב והכה בין מלמעלה בין מלמטה גולה ואיתא כדמר בר רב הונא (ג) טבח שהיה מקצב והכה לפניו למטה גולה. מלמעלה אינו גולה. לאחריו למעלה גולה. למטה אינו גולה. והא דתני בין לפניו בין לאחריו חייב בלעליה שלפניו ושל אחרי כאשר כבר פירשנו. [המשך בדף ה.]

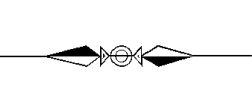
עץ למטה. ונשל הצרזל מן העץ: ונאמר **עץ למעלה**. לכרות העץ: יש אם למסורת. כמה שנמסרה כתב של מיצה למשה אנו נריכין לדורשה ולא לפי המקרא כשאתה קורא ונשל אתה מוסיף הצרה של אל"ף או של ה"א צין נו"ן לשי"ן ולפי המסורת ונישל כתיב ופירושו נישל שהשיל הצרזל מן העץ המתצקע ומנא את רעהו ורצנן סברי יש אם למקרא ונשל קרינן לשון פעל הצרזל עצמו נשל מעל עזו: **הא** קיסם וניתו למרחוק והרג: **גב' נאמר** ויחנן היה עולה בסולם ונשמטה שליבה מתחתיו ונפלה והרגה מהו. ופשט ליה דהיא ירידה צורך עלייה. ומותיב ליה הא דתנן כל שלא בדרך ירידתו אינו גולה מאי לאו כי האי גוונא. ופריך ליה לא לעולם כי האי גוונא גילה ומתניתין כעין קצב שהיה מקצב דתנו ביה ד' בבי. תני חדא לפניו חייב לאחריו פטור כו' ופרקינן לא קשיא. פי' דרך המקצב להעלות הקופיץ מלפניו ולהורידו לאחריו ואח"כ מחזירו ומעלהו מאחריו ומורידו לפניו ומכה בבהמה הא דתני לפניו חייב לאחריו פטור דרך ירידה לפניו חייב. פי' בעת שמחזיר הקופיץ מאחריו להכות על הבהמה כדי לנתחה שזו היא ירידה ממש ובירידה שלאחריו בתחוות הקופיץ שהיא כעין עלייה פטור. והא דתניא לאחריו חייב לפניו פטור שהוא דרך עלייה לאחריו חייב שהוא דרך ירידה (ב) (ופירשנותו) [ופירשנותו] בתלמוד ארץ ישראל. א"ר ינאי טבח שהיה מקצב והכה בין מלמעלה בין מלמטה גולה ואיתא כדמר בר רב הונא (ג) טבח שהיה מקצב והכה לפניו למטה גולה. מלמעלה אינו גולה. לאחריו למעלה גולה. למטה אינו גולה. והא דתני בין לפניו בין לאחריו חייב בלעליה שלפניו ושל אחרי כאשר כבר פירשנו. [המשך בדף ה.]

חשק שלמה על ר"ה (א) וכן פי' ר"ח צנ"ק דף כ"ו ע"כ הוצא צמדושי' הכשנ"א ונשיטה מקוננת שם: (ב) וכן נראה מנפסק הרמזנ"ס ה' רועה פ"ו ה"ג כפיוט ר"ח דלא כרש"י: (ג) צירושלמי איתא כ"י דמר רב הונא:

מסורת הש"ס

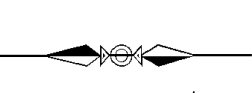
עם הוספות

(א) עיי' תוס' לקמן ט. ד"ה אמר. (ב) [לקמן ט:]. (ג) [לקמן ט:]. (ד) [סס:]. (ה) [סס:]. (ו) [עי' תוס' צ"ק כו: ד"ה פרט, ומוספות סנהדרין עו: ד"ה ססס, ותוס' לקמן ט. ד"ה רב ססדלא], (ז) [עי' תוס' לקמן ט. ד"ה ח. ד"ה צלל אביה], (ח) צ"ק כו: (ט) [עי' מוספות סנהדרין עו: ד"ה ססס ותוס' צ"ק כו: סד"ה פרט וכו' מה שהניחו במיתה], (י) דברים ד מב, עי' במהרש"א, (כ) במדבר לה פסוק יא (א טו), (ל) [וע"ע תמוס' שבת עב: ד"ה זאלמר, ומוספות סנהדרין סב. ד"ה ורעלא], (מ) לקמן ח ע"א.

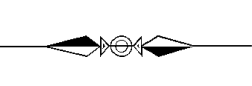
הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ה"ג כאן וכו' והריס בכח הרג לפניו צהשפלתו חייב: (ב) תוס' ד"ה אלא וכו' וקשה ומ"ש דגני וכו' ומיינן כדאיתא פרק כלל גדול: (ג) ד"ה ואשר וכו' פרט"י דממעט: (ד) ד"ה נשמטה השליפה מתחתיו ונפלה והרגנו נפל האדם והרגו אדם פטור:

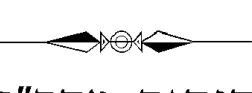
גליון הש"ס

גמ' בבב"י דעת פרט למתכוין. עיי' לקמן דף ט' ע"ב ותמוס' שס ד"ה ור"י: שם מזה יער רשות. עיי' לקמן דף ט' ע"א:

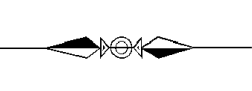
הגהות הגר"א

[א] גמ' הא והא לגלות י"צ גירסת הרמזנ"ס פֶּזֶרוֹקין וממוך גנירסמו קושיה תמוס' (ועמ"ש רצינו צח"מ סי' שע"ח ס"ק י' י"ח):

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רש"י ד"ה פרט וכו' וכן לזרוק ארבע וזרק שמונה. י"צ צ"ל וזרק שתיים וכו' צסנהדרין דף עו: גלשון תמוס' ד"ה ססס. [צגמ' דצ"ק כ"ו ב' מנאלר כמ"ש רש"י כאן ואצ"ל]:

הגהות וציונים

[א] צ"ל רבה תוס' בסנהדרין דף סב. רש"ל (גליון): [ב] "איי' שבוש הדפוס ומיותר (ד"ס): [ג] צ"ל פֶּזֶרוֹקִי (דפוס): [ד] רוב דפוי' וכת"י ונשמטה שלפיה, כמו הלחן: [ה] בדפוי' ונשל וכו"ה בר"ח, וברש"י דפוי' ולפי המסורת ונשל כתיב, ועיי' רש"י קידושין יח ע"ב ד"ה למסורת, ועיי' בהג' רב"פ תאומים בילק"מ: [ו] צ"ל רבה. רש"ל (גליון): [ז] צ"ל **ממלאה** (באה"מ, וכו"ה בכת"י): [ח] צ"ל **בבב"י** (רש"י, ומראה כהן): [ט] רש"א מ"ד (גליון): [י] כדפירשנו **בפרק** כיצד הרגל. מהר"ם (גליון): [כ] צ"ל **יש** (מראה כהן): [ל] צ"ל מיניה **אלא מקום ההכאה** שיש (מראה כהן): [מ] עיי' שפא דצ"ל ונשמט וקאי לעיל אבעיא דרבי אבהו: [נ] עיי' במהרש"ל ובמהרש"א (גליון):

מסורת הש"ס עם הוספות

(א) סנהדרין ד. (ב) צ"ק לב. (ג) ע"י תוס' ב"ק לב. ד"ה מיתבי, (ד) צ"ק לב. (ה) שם לב. (ו) ערכין ל. (ז) [שם] סג. ו[ש"ל], (ח) ד. (ט) ז. וע"י שיח יצחק, (י) יט ד. (כ) ע"י סוטה ג. (ל) במדבר לה כג.

הגהות הב"ח

(א) גמ' הכא מענייניה דקרא. י"ב עיין בסנהדרין דף פא"ק בחוס' נחוס': (ב) רש"י ד"ה האז וכו' לדרך האמת הס"ד: (ג) ד"ה ומנא פרט וכו' פרט למנאי לפדות אס היטה וכו' להמזירה לו הס"ד: (ד) תוס' ד"ה היינו וכו' דלי הוה כמיב ק' אז: (ה) בא"ד המתקע קאמר והשתא ניחא וכו' דמשמע שפיר דיש אם למסורת דהיינו יראה משום דפשטיה דקרא משמע הכי דכמיב וכו' משמע יראה וזכרן את פני האדון וכו' לפי המקרא דקרינן יראה הל"ל: (ו) ד"ה לאשפה וכו' ליפנות כלל גם צלילה ואיכא דמקרי: (ז) בא"ד אצל השתא דעשויה: (ח) ד"ה אע"ג דגמיר וכו' דאם מנאן: (ט) בא"ד שמו עליו זה על גמ': (י) ד"ה צלל אינה וכו' לא שוגא לו ול"ע וכו' שנתחדש בה מער: (כ) בא"ד אינטריך למימר אפילו ולא אויז לו דבמשנה תורה כמיב נמי כי לא שוגא הוא לו משום פרשה שנטיעת כ"ל. ועל מיעוט אפילו ולא אויז לו י"ב פי' שוגא גרע מאויז ואי לאו קרא הוה אמנא שוגא דוקא אינו גולה אינטריך ולא אויז לו לאורויי דלף אינו אויז לו הלכך גולה אצל אויז אינו גולה ואין להקשות השתא דכמיב ולא אויז לו למה לי צלל אינה השתא אויז אינו גולה כל שכן שוגא דילי' ויהשאר חסר: (ל) בא"ד משום פרשה שנטיית. י"ב פי' תרמי קראי כמיב גמ' לא שוגא לו ולא אלטריכו אלא משום פרשה שנטיית ויהשאר חסר:

גליון הש"ס

מתני' אם יש רשות צניק. ע"י צ"ק דף לב ע"ב תוס"ה דלא סגי: שם מה היער. לעיל ז ע"ב: גמ' הכא מענייניה. ע"י סוטה דף מה ע"א:

לעזי רש"י

ב"ישניש"א. פירוש רגב, גוש עפר:

תורה אור השלם

א) וְאֲשֶׁר יָבֹא אֶת רֵעֵהוּ בַּיַּעַר לְחַטֵּב עֵצִים וַיִּדְּקֶההּ יָדוֹ בַּגֶּרֶן לְכַרֵּת הָעֵץ וַיַּגְשֶׁל הַבֶּרֶךְ מִן הָעֵץ וַיִּצָּא אֶת רֵעֵהוּ

וְכַתּוּב וַיִּגַּם אֶל אֶחָת הָעֵרִים הָאֵלֶּה וְחַי' ודברים יח. ה). (ב) וְאִישׁ פִּי לֹא יִדְּקֶהּ לוֹ גֹּאֵל וְהַשִּׁיגָהּ יָדוֹ וַיִּצָּא פָּדִי גֹאֲלֹתָיו: (ויקרא מה. יב). (ג) יִסֵּר בִּגְדוֹ וַיִּנְיֹחַד וַיִּתֵּן מַעֲדָנִים לַנֶּפֶשׁ: (משלי כג. יז). (ד) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטֵּא וַיִּבְרָתָהּ הַנֶּפֶשׁ תִּהְיֶה מִתּוֹךְ הַתְּקֵלָה פִּי אֶת מַקְדָּשׁ יְיָ טָמֵא מִי גֵדָה לֹא זִיק עָלָיו טָמֵא הוּא: [במדבר יח. כ]

ליקומי רש"י
צ"פנות. בני אדם נפתינ צה לנקציהם [בבא קמא לב.]. ו**מצא את רעהו וכו**. שהיה תצירו מנאי סם נשעה שהרים זה הגרזן מייע פרט לממלא אס עלמנו דפטור זה מגלות. מה השיגה ידו מהשתא. דולאי מעיקרא כשמכרה לא היטה ידו משגת כדכמיב (ויקרא כה) כי יעון אסין ומכר ממחזמו [ערכין ל.].

ב"ד. ומקשו עליה וממאי דהאי רכתב לחטוב עצים ודרשות הן דלמא חטבת עצים למערכה או עצים לעשות סוכה דאינון מצוה ואפילו הכי גולה. ודחי **רבא** כיון דאי מצא עצים חטובים למערכה ולסוכה [אינו חוטב] חטבת עצים דהשתא לאו מצוה היא. ואקשינן עליה אי הכי הני גמי האב לבנו והרב לתלמידו כיון דאילו גמירי לאו מצוה קא עביר בהכאתן אף בדלא גמירי אינה מצוה. ופרקינן הני אע"ג דגמירי מצוה קא עביר דכתב יסר בך ויניחך וגוי. והדר **אמר** רבא לאו מילתא היא דאמרי דאפילו חטבת מצוה היא ומשום דאי מצא חטובין לאו מצוה היא למחטב השתא נמי לאו מצוה קא עביר אלא חטבת רשות היא מרכתב ואשר יבא את רעהו ביער ומשמע ואשר אי בעי לעיל לאו בעי אלא רכתב רשות היא אבל חטבת מצוה מי סגי ליה דלא עייל. ואקשינן עליה והכתיב גבי טומאה אשר יטמא הכי נמי דטומאה ודרשות היא הא אם נטמא בטומאת מצוה כגון טומאת מת מצוה הכי נמי דפטור מחיטוי וטבילה. ומשני **שאני התם** דכתב

חשק שלמה על ר"ח
(א) אפשר דט"ס הוא והני' תריך להקד' צמיחך וז"ע:
(ב) לפי פירוש זה אשר אחריו הלך הרמב"ם ספ"ו מהל' רועה מדוייק לישנא דממתיקן דמן העץ המתקע נמי אנשמט הברזל קאי':
(ג) כלומר אפילו אס מענמו נשל ולא על ידי העץ:
(ד) דגמלא. כ"ה ג"כ גירסת הערוך ערך גדם: (ה) וכו"ה צמורן ערך כנס:

אלו הן הגולין

הא דרצ ילחק צר' יוסף צסנהדרין צשמעתא קמייתא (דף ד.7):

היינו. דקא דהר רצי ואמר ועוד למילפיה צגזירה שזה: **פיסא**.

רגב גוש עפר כלשני"א צלע"ז: ואתר תמרי. והשיר תמרים: באנו

למחלוקת. דהיינו דומיא דמן העץ

לרצי ככח כחו דמי ופטור שהרגב

היה כח ראשון ונשירת התמרים היה כח שני קמ"ל שהרגב כגרזן והתמרים כקיסם הניתן: **לגרמא**. הוא עץ

המריית שהתמרים תלוין אללו: ומחיה **לכובסא**. הוא אשכול התמרים המקוצצים יחד: **בתני' ר"א** בן **יעקב**. מפרש טעמא צגמרא: האב המביה את בנו. להטותו לדרך (צ) אחרת: ו**שליח ב"ד**. המלקה ארצעים לחייב מלקות: **גב' ציפנות** בה. בני אדם לנקציהם: ואיכא דמיקרי ויתיב. ליפנות ציום: ומצא. משמע שהוא שס ומנלא נשירת^[א] נשל הברזל: **פרט לממציא עצמו**. אחרי כן הוליא הלה את ראשו מן החלון וקיבל האזן צמנחו: ומצא **פרט למציז**. צמוכר שדה אחוזתו (וצא לגואליו^[א]) כתיב והשיגה ידו ומנא פרט למנאי (ג) אס היטה גאולה זו מנזיה צידו כשמכרה אין כופין את הלווקם להמזירה לו ליפדות: השתא נמי. כי לא מנא טטובה אין החטבה מנזיה אלא עשיית הסוכה: **לאו מצוה**. להסכות: **לאו מילתא היא דאמרי**. ראהי טובה מנזו היה לי להשיצו מן המקרא עלמנו דלאו צחטבה דמנזיה איירי: דאי בעי מיטמא אי בעי **לא מיטמא**. אותו חייב לך הכתוב כרת אס נכנס למקדש צטומאה זו: ה"ע דפטור. מכרת:

לאשפה האי אשפה ה"ד אי שכיחי בה רבים י'פושע הוא אי לא שכיחי בה רבים י'אנוס הוא א"ר פפא י"לא צריכא אלא לאשפה העשויה ליפנות בה בלילה ואין עשויה ליפנות בה ביום ואיכא דמקרי ויתיב פושע לא הוי דהא אינה עשויה ליפנות בה ביום אונס נמי לא הוי דהא איכא דמקרי ויתיב: **רבי אליעזר בן יעקב** אומר וכו': י"ת ר^[א] ומצא פרט לממציא את עצמו י"מכאן אמר רבי אליעזר בן יעקב אם משיצתה האבן מידו הוציא הלה את ראשו וקבלה פטור למימרא דמצא מעיקרא משמע ורמיניה^[א] ומצא י"פרט למצוי י'שלא ימכור ברחוק ויגאול בקרוב ברעה ויגאול ביפה אמר רבא (ב) י"הכא מענייניה דקרא והתם מענייניה דקרא התם מענייניה דקרא דומיא דוהשיגה ידו מה השיגה ידו מהשתא אף מצא נמי מהשתא הכא מענייניה דקרא ומצא דומיא דיער מה יער מידי דאיתיה מעיקרא אף ומצא נמי מידי דאיתיה מעיקרא: הוזרק את האבן וכו': א"ל ההוא מרבנן לרבא ממאי דמחטבת עצים ודרשות דלמא מחטבת עצים דסוכה ומחטבת עצים דמערכה ואפ"ה אמר רחמנא ליגלי א"ל כיון דאם מצא חטוב (אינו חוטב^[א]) לאו מצוה השתא נמי לאו מצוה איתיביה רבינא לרבא י"יצא האב המכה את בנו והרב הרודה את תלמידו ושליח ב"ד לימא כיון דאילו גמיר לאו מצוה השתא נמי לאו מצוה התם אע"ג דגמיר מצוה דכתיב י"יסר בנך ויניחך ויתן מעדנים לנפשך י"הדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי י"ואשר יבא את רעהו ביער (מה יער^[א]) דאי בעי עייל ואי בעי לא עייל ואי סלקא דעתך מצוה מי סגיא דלא עייל אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא כל היכא דכתיב אשר דאי בעי הוא אלא מעתה י"ואיש אשר יטמא ולא יתחטא אי בעי מיטמא אי בעי לא מיטמא מת מצוה דלא סגי דלא מיטמא הכי נמי דפטור שאני התם דאמר קרא

פרק שני

מכות

ח.

היינו דקאמר להו ועוד. פירוש משמע דמעיקרא ה"א טעמא משום אס למסורת וכתר הכי קאמר ועוד כלומר אע"ג דס"ל שאס למקרא מ"מ הכא איכא למשמע מגזירה שזה ותימה דמעיקרא נמי לא תלי טעמא צמסורת אלא משום דלא כתיב

מעלו ואמר ה"ר יוסף צבור שור דהיא היא וה"ק וכי נאמר ונשל הברזל מעלו דאי (ד) כתיב כן אז הוי מיושב לומר יש אס למקרא לקרות ונשל כדקרי וכדלמרי רצנן והלא לא נאמר אלא מן העץ וא"כ אין לשון המקרא דקרינן ונשל מיושב על זה אלא ודאי מן העץ מוכיח דיש אס למסורת שהוא ונישל כמו והשיל וזה הלשון מיושב על מן העץ דמן העץ המתקע (ה) והשתא ניחא הא דקאמר ועוד וכן פירש^[א] צסנהדרין^[א] גבי יראה יראה דמשמע שפיר מן"ל המסורת דהיינו יראה משום דפשטיה דקרא משמע דכתיב צתריה את פני האדון וגוי א"כ משמע יראה וזוכר פני האדון והיינו לפי המסורת אצל לפי המקרא דקרינן יראה הל"ל לפני האדון:

מהו דתימא בכח כחו דמי. ולא דמי לעץ המתקע דהתם נגע צמה שצידו צשעת התזת העץ אצל הכא שכבר יאא מידו צשעת התזת תמרים דמי שפיר לכת כמו אימא לא ליחייב קמ"ל:

לא צריכא אלאכו. פירוש דמהשתא לא צריך לאוקומא צסותר דהוא הדין צורק ממש:

באשפה העשויה וכו'. והשתא מיירי ציום וצורק לאשפה ולא צסותר כותלו וז"ת ולינקוט צאינה עשויה ליפנות כלל (ו) וגם צלילה איכא דמקרי ויתיב וכדקאמר השתא וי"ל דא"כ אנוס הוא דלית ליה לאסוקי אדעתיה הוא^[א] דמקרי ויתיב כיון שאינה עשויה ליפנות כלל אצל השתא (ו) צעשויה ליפנות צלילה אית ליה לאסוקי^[א] גס ציום הוא^[א] דמקרי ויתיב: **אף ע"ג דגמיר מצוה קא עביר כו'**. וז"ת מ"מ קשה משליח צ"ד דכיון דאילו לקה צבר לאו מנזיה קא עביד וכו' וי"ל דמ"מ איכא מנזיה מתחילה מה שאין כן צחטיצת עניס דסוכה (ח) ואס מנאן חטוצות לא היה שס חטיצת מנזיה מעולם שהרי לא נחטצו לכך וליכא למימר נמי כיון דאילו לא חטא לאו מנזיה היא וכו' דההיא לאו שליח צ"ד מיקרי ולא דמי לרצו ואציו דלעולם שמו (ט) זה על צנו וזה על תלמידו: (על^[א]) **בלא איבה פרט לשובא**. תימה אמאי אינטריך האי קרא תיפוק ליה דכתיב צמסנה תורה י' והוא לא שוגא (י) וז"ע ושמא י"ל דצמסנה תורה נחזרת ונשנית צצביל דצר שנתחדש^[א] מיער והרצה פרשיות יש צענין זה צמסנה תורה אצל לא קשה מולא אויז לו דצאלה מסעי^[א] דההוא אינטריך למימר אפילו (י) לא אויז לו

טמא

עין משפטו נר מצוה

יב א מיי פ"ו מהלכות רועה הלכה טו סמג עשין עה:

יג ב מיי שם הל' יא:

יד ג ד מיי שם הלכה ו:

טו ה ז ז מיי שם הל' ז:

טז ח מיי שם הלכה ח:

יז ט מיי שם הל' ט:

יח י מיי פ"א מהל' שמעין הלכה יז סמג לאון ערה:

יט ב מיי פ"ה מהלכות רועה הלכה ה ו סמג עשין עה:

הגהות וציונים

[א] רש"א מ"ז (גליון) ועיין תרייט וערוך לנר: [ב] בסה"מ ליג א"ף כל רשות" (גליון): [ג] רש"א מ"ז (גליון): [ד] רש"א מ"ז (גליון) וכן בכת"י ליתא: [ה] בכת"י ליתא היבת "נשירת": [ו] רש"א צפר"ק דסנהדרין (גליון): [ז] רש"א נמי (גליון): [ח] צ"ל **הא** דמקרי (כ"ה בתוס' ר"פ): [ט] יש להוסיף אדעתיה (באה"מ, וכ"ה בתוס' ר"פ): [י] נוסף עפ"י המהרש"א: [כ] צ"ל **פו ע"א** תוד"ה מונמצא:

רבינו חננאל

והא דבעי רבי אבהו מר' יוחנן היה עולה בסולם ושמטה שליבה מתחתיו והורגה תני חדא חייב. ואוקימ' לנזיקין ואע"ג דעלייה היא לענין ניוקא חייב. ותני חדא פטור מגלות. איבעית אימא הא והא לגלות והא דקתני חייב כגון דאתלע דכיון דאתלע ולא חזי לעלייה מעיקרא אידיה היא. איבעית אימא דלא אתלע כלל והאי דקתני חייב כגון דלא מיהרק כיון דלא מיהרק לא חזי למיסק ביה ומעיקרא ירידה היא: נשמט הברזל מקתו קודם שיכה על העץ לבקעו והרג רבי אומר אינו גולה דהאי קרוב למיור הוא שאילו לא היה רפוי לא היה נשמט. ואמרינן מאי טעמא קסבר יש אס למסורת ונשל (א) כתיב כלומר ונשל הברזל [מן העץ]. מן העץ המתבקע רבי אומר גולה וחכ"א אינו גולה. כגון שנתוה בקעת מן העץ והלכה והרגה. או נשמט הברזל. כלומר מוכח הכאתו בעץ לבקעו נשמט והלך והרג (ב) ואם יש לומר והלא מפורש בתחלת סנהדרין כי רבי יש אם למקא סביבא ליה. אמר לך כתב למעלה לחטוב עצים וכתב למטה ונשל הברזל מן העץ מה העצין הכתובים למעלה העצים המתבקעין הן אף עץ הכתוב למטה מן העץ המתבקע. וחכ"א גולה מאי טעמא ונשל כתיב מכל מקום [ע"כ שיך לרף ז: ג] אמר רב פפא האי דרשא פיסא פי' טיט שיבש ונעשה כאבן לדיקלא ואתר תמרי ואזול תמרי וקטול לרבי דמחייב בהתזת בקעת חייב דתמרי במקום בקעת עומדין לרבנן כח כחו הוא ופטור. אלא לרבי כח כחו היכי הוי. כגון דשרא פיסא ומחיה לגרמא (ז) ואול גרמא ומחיהה לכבסא פירוש ססני (של) תמרים (ה) ואתר תמרי אזול תמרי וקטול היינו כח כחו ופטור: הוזרק אבן ברשות הרבים והרג הא ודאי מויד הוא והאי דתנן גולה אוקימנא בסותר את כותלו. ירושלמי כגון שהיה כותלו גוהה והיה סותרו לאשפה העשויה להיפנות בה בלילה ואינה עשויה להיפנות בה ביום ואיכא דמיקרי יתיב ומיפנה: פושע לא הוי דהא אינה עשויה להיפנות בה ביום אנוס נמי לא הוי דהא איכא דמיקרי ויתיב לפיכך גולה. ת"ר **ומצא את רעהו פרט לממציא את עצמו** מיכן א"ר אליעזר בן יעקב אם משיצאת האבן מידו הוציא הלה את ראשו וקיבלה פטור. ואסיק' האי ומצא מידי דהוה מעיקרא משמע דומיא דיער והאי דכתב ומצא כדי גאולתו מידי דלא הוה מעיקרא אלא השתא איזדמן ליה דומיא דהשיגה ידו: הוזרק אבן לחצרו והרג אם יש רשות לניזק ליכנס גולה כו'. אבא שאול אומר מה חטבת עצים רשות אף כל רשות יצא האב המכה בנו והרב הרודה את תלמידו ושליח

א"ר **רבא** כיון דאי מצא עצים חטובים למערכה ולסוכה [אינו חוטב] חטבת עצים דהשתא לאו מצוה היא. ואקשינן הני גמי אינה מצוה. ופרקינן הני אע"ג דגמירי מצוה קא עביר דכתב יסר בך ויניחך וגוי. והדר **אמר** רבא לאו מילתא היא דאמרי דאפילו חטבת מצוה היא ומשום דאי מצא חטובין לאו מצוה היא למחטב השתא נמי לאו מצוה קא עביר אלא חטבת רשות היא מרכתב ואשר יבא את רעהו ביער ומשמע ואשר אי בעי לעיל לאו בעי אלא רכתב רשות היא אבל חטבת מצוה מי סגי ליה דלא עייל. ואקשינן עליה והכתיב גבי טומאה אשר יטמא הכי נמי דטמא במחטוי וטבילה. ומשני **שאני התם** דכתב

חשק שלמה על ר"ח
(א) אפשר דט"ס הוא והני' תריך להקד' צמיחך וז"ע:
(ב) לפי פירוש זה אשר אחריו הלך הרמב"ם ספ"ו מהל' רועה מדוייק לישנא דממתיקן דמן העץ המתקע נמי אנשמט הברזל קאי':
(ג) כלומר אפילו אס מענמו נשל ולא על ידי העץ:
(ד) דגמלא. כ"ה ג"כ גירסת הערוך ערך גדם: (ה) וכו"ה צמורן ערך כנס: